

'אמר רבא שתי תשובות בדבר'. ביטוי זה נמצא לרוב בדברי רבא (ובמקומות ספורים ביותר נשתמשו בו חכמים אחרים); – כאן ולהלן כב. שבת מו קכב קנג: פסחים עא. כתובות פז: צה. קי. גטין מג. קדושין ה: כריתות יג. וכן מצינו במקומות נוספים שדרכו של רבא להקשות יותר מקושיא אחת; ע' יבמות סד: 'אמר רבא ומי איכא... ועוד אימר דפליגי...! וכן לעיל י'. 'אמר רבא א"כ מצינו... ועוד דאמר רב נחמן...!'

'אלא אי איתמר הכי איתמר אר"ג אמר רבה בר אבון מחלוקת קודם כפרה אבל לאחר כפרה הוא עצמו קרב עולה'. יש לדקדק לפי זה מהו שאמרו במשנה 'ירעו עד שיסתאבו' הלא די להמתין עד שיביאו הבעלים כפרתם – ונראה שלכן פרש הרמב"ם (ע' בהל' תמורה ד, ד) 'לאחר כפרה' – שנוולד לאחר כפרה, אבל נולד קודם, לעולם ירעה עד שיסתאב, ודלא כפרש"י (עפ"י שפת אמת).

דף כא

'תמורת הבכור... הרי אלו כבכור וכמעשר ויאכלו במומן לבעלים'. התוס' (בזבחים עה: ד"ה בכור) פרשו כפשוטו שתמורת בכור נאכלת לבעלים במומה ואינה ניתנת לכהן. ואולם הרמב"ם (תמורה ג, ב) כתב שניתנת לכהן. ומפרש 'לבעלים' – לכהן שהוא בעליו של הבכור (ע"ע בקרן אורה זבחים שם; מקדש דוד יד, א; קהלות יעקב ע"ז ז ובכורות כו).

'שכל הקדשים נמכרים באיטלו ונשחטין באיטלו ונשקלין בליטרא חוץ מן הבכור והמעשר'. בתוס' (בזבחים עה ובכורות כא: לא. וכן משמע מדבריהם לעיל ת.) מבואר שאיסור תורה הוא זה, למכור הבכור באטליו ולשקלו בליטרא (וכן כתב להוכיח בספר קהלת יעקב תוספת דרבנן רסה מדברי רש"י בב"ק יג. ותמורה יג:). ומקור האיסור הוא מקרא כלשהו (עתוס' בכורות לא) או מסברה – משום בזיון קדשים (ע' שטמ"ק זבחים עה:). ואולם רש"י בזבחים (עה: ד"ה ופרכינן) כתב שהוא איסור מדרבנן. וכן משמע ברמב"ן (בהלכות בכורות מא: והובאו דבריו ברא"ש ובשאר פוסקים). וכן משמע בספר החינוך (שסג, ובמנ"ח שם. וע"ע שם שצד, ו, שסא, ד; חזו"א בכורות כב, ד). וע"ע במובא לעיל ח.

כתב הרמב"ן: מותר למכור חלבים וגידים וקרנים של הבכור באטליו, כי לא עשו חכמים מעלה אלא בבשר. והביאווה הפוסקים (רא"ש; יו"ד שו,ו; שו"ת מהרי"ל מב, קג) ללא חולק. ונראה לכאורה שאף לדעת התוס' שהמכירה אסורה מהתורה – בחלב וגיד מותר, שהרי הרמב"ן למד דין זה ממה שמותר למכור חלב וגיד של מעשר בהמה ואינם בכלל לאו ד'לא יגאל' – הרי שגם לענין איסורי תורה, אין חלב וגיד בכלל, אף לא מדרבנן. ואולם במנחת חינוך (שסא, ו) צידד שלא התירו חלב וגיד אלא באיסור דרבנן כגון בשחוט, אבל לא באיסור תורה. ולדבריו יש מקום לומר שלדעת התוס' שמכירה באטליו אסורה מן התורה, אף חלב וגיד בכלל האיסור.

'אף מעשר אינו נאכל אלא בפני הבית'. בשיטות הפוסקים במעשר שני בזמן הזה, בירושלם שבין החומות – ע' במובא במכות יט.

'אי קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא, לא שנא בכור ולא שנא מעשר בני הבאה נינהו'. בענין הקרבת קרבנות כשאין בית בנוי, ע' במובא במגילה י'.

זאי קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא, אפילו בכור נמי תיבעי לך. וטעם הספק הוא הואיל ואין המעשר או אכילת הבכור נצרכים לבית יתכן שנאכלים בירושלים וקורא אני בזה לפני ה' (עפ"י רש"י בזבחים ס:).

התוס' (שם) הקשו על כך הלא כשחרב הבית בטלה גם קדושת ירושלים כי ירושלים לא נתקדשה אלא בשביל הבית. ולכן נקטו גירסה אחרת בגמרא. ואולם בדעת רש"י יש לומר שישנה חלות קדושת ירושלים ללא קדושת מקדש, שהרי מוכח בירושלמי (סנהדרין א) שהיו מקדשים את ירושלים תחילה ואח"כ מקדשים את הבית, הרי שייכת קדושת העיר ללא קדושת הבית (עפ"י יהגה האריה. וע' גם בחדושי הנצי"ב). עוד על קדושת ירושלים כשאין הבית בנוי – ע' בדעת תורה למהרש"ם יו"ד רנא, ג; שבט הלוי ח"ה קלה, ה.

(ע"ב) דם ובשר חדא מילתא היא. הגם שצריכים להקיש בשר ודם, וא"כ מכל מקום יש כאן למד מן הלמד – אך לאחר שלמדנו בשר מדם בהקש מחשבים את הבכור כדבר אחד, ומקישים אליו את המעשר (חדושים ובאורים מכות יט:). כדומה לזה יש במנחות פב: גבי פסח מצרים ופסח דורות.

ממקום שאתה מעלה מעשר דגן אתה מעלה בכור וממקום שאי אתה מעלה מעשר דגן אי אתה מעלה בכור. הראשונים הוכיחו מכמה מקומות שהבכור בחו"ל נתקדש מדאורייתא אלא שממועט רק מדין הקרבה. ואולם לפי גירסה אחת בספרי הרמב"ם שהיתה לראשונים, מבואר שנקט שנתמעט מקדושה והריהו כחולין גמורים לכל דבר (ע' בפירוט ביוסף דעת בכורות ג:). אמנם גם לפי גרסתנו בספרי הרמב"ם (בכורות א, ה) 'אין מביאין מחו"ל... אלא הרי הוא כחולין ויאכל במומו' נראה שאין זה מיעוט בדין הקרבה גרידא, אלא כוונתו לומר שנתמעט מעצם קדושתו לענין הקרבה, שאין בו קדושת בכור אלא לענין שאר איסורים אבל לענין הקרבה הריהו מופקע מקדושת בכור.

ובזה מבוארים דברי הרמב"ם (מעשר שני א, ד) שלא חייבו להפריש מעשר שני בסוריא הואיל וטעון הבאת מקום ואין מביאים אותו מחו"ל כבכור. ונראה דעתו שכיון שהקשנו בכור למעשר שני שאינו בא מחו"ל, שוב חוזרים ומשוים מעשר לככור שגם אילו יצוייר שנתקדש [וכגון בסוריא שיש שם תורת תרומות ומעשרות מדרבנן] אין בו דין הבאה.

והראב"ד השיגו, כי לשיטתו לא מיעטנו בכור אלא מהקרבה אך לא מעצם קדושתו, וא"כ אין זה שייך להבאת מקום שיש במעשר שאין בו תורת הקרבה כבכור ואין להשוותם לענין זה (עפ"י הגר"ח הלוי מעשר שני שם. ע"ש בהרחבה. וע"ע בבאר הרמב"ם על דרך זו בסגנון שונה בחו"א ערלה יא, א).

זלרבנן דמפקי להו לטעמא אחרינא, משנה לחבירתה מנא להו. תימה מה מקשה הלא אין הקש למחצה? ויש לומר כיון שיש קרבן שנפסל כשעברה שנתו היה עולה על הדעת להקיש אליו ולפסול, קמ"ל (הר"י בגליון, מובא בשיטמ"ק).

לדעת האומרים (ערש"י כריתות כב: ד"ה בעליון; חות יאיר רג; יד מלאכי ל) שהכלל 'אין הקש למחצה' ענינו שכל דין שקיים במלמד נמצא בלמד אבל אין בהכרח ללמוד לצד השני, לפי זה יתכן שקושיית הגמרא רק על רבי ישמעאל וכן עזאי שלמדו מבכור למעשר ולדבריהם אין הכרח ללמוד לבכור, וא"כ יש ללמוד לחומרא מקרבנות אחרים לפסול.

פרק רביעי – 'ולד חטאת'

'ואינה עושה תמורה'. בטעם הדבר שחטאות המתות אינן עושות תמורה, פרש"י (במעילה י:): לפי שאינן קדושות לא קדושת מזבח ולא קדושת דמים, הלכך לא אלימא קדושתן ליתפס באחרים. וכן כתב בשיטמ"ק כאן, שכיון ש'למיתה אזלא – פרחא קדושה מינה'.

(נראה שמה שכתב כאן רבנו גרשום 'אלא קדושת דמים' טעות הדפוס היא, וצ"ל 'ולא קדושת דמים', וכמו שכתב ר"ג במעילה שם).

בספר מקדש דוד (קו"א א) יצא לדון לפי זה שכמו כן ולדן של חטאות המתות לא תחול עליהן קדושה, וזאת לפי מה שהוכיח (מבכורות טז) שיותר קל להיתפס קדושה על התמורה מעל הולד, וא"כ אם על התמורה אינה נתפסת כל שכן ולדן.

ואולם בקהלות יעקב (י) כתב להוכיח מהמשנה (לעיל כ) ומהרמב"ם (ד, ב) שולד תמורת חטאת או ולד ולדה דינם במיתה. וצדד לפרש שאמנם ולד הולד אין נתפסת בו קדושה מכח אמו, אך מכח אם אמו שהיא חטאת גמורה נתקדש לחול עליו דין מיתה, שבכלל ההלכה שכל ולדות וולדי ולדות של החטאת דינן במיתה.

ע"ע במקד"ד ובקה"י שם שצדדו טעמים נוספים שאין עושים תמורה; לפי שאינו בעלים על חטאות המתות, או מפני שאסורים באכילה הריהם כבהמה טמאה, כדרך שאמרו לעיל יז.

דף כב

רישא פסיקא ליה. ע' להלן כה:

'אמר ריש לקיש: חטאת שעברה שנתה רואין אותה כאילו עומדת בבית הקברות ורועה' – נקט לשון זו [ולא בקיצור 'רועה'], לבאר שאינה כחטאת דחוויה או חטאת שאבדה והפריש אחרת, אלא כאילו אין יכול להגיע אליה לפי שעומדת בבית הקברות ולכך הפריש אחרת ונתכפר בה, שכיון שאינה אבודה אין דינה במיתה, והריהו כמפריש שתי חטאות לאחריות שמתכפר באחת והשניה רועה [שמכך שהמתין לה עד שעברה שנתה הרי מוכח שלעולם לא היה בדעתו להקריבה, ודומה למפריש שתי חטאות לאחריות.

מקדש דוד] (עפ"י שיטה מקובצת; תוס' פסחים צז. וע"ע בחדושי הנצי"ב).

במקדש דוד (קו"א ג, א) העיר לפי זה מהמבואר בסמוך שאם עברה שנתה ואבדה – מתה, והלא במפריש שתי חטאות לאחריות כתבו התוס' (בפסחים צז): שהשניה תרעה אפילו נאבדה אח"כ, כי תחילת הפרשתן לא היתה להיקרב וא"כ מאי שנא עברה שנתה שיש בה חילוק אם אבדה אם לאו.

וקושייתו זו נכונה לפי מה שהבין בשיטמ"ק [וכך הביא בשמו] שמשוה אותה ממש למפריש שתיים לאחריות, וכמו שכתב שמכך שהמתין מוכח שלא היה בדעתו להקריבה והרי תחילת הפרשתו לאחריות, אבל בשיטמ"ק אין זכר לכך וי"ל שרק בסוף הדין הריהו כמפריש לאחריות ולא שדומה לו בעצם.

'אלא אמר רבא הכי קתני, עברה שנתה ואבדה או אבדה ונמצאת בעלת מום' – לא אמר 'חסורי מחסרא', שאין כאן חסרון דברים אלא לשון 'ואבדה' של התנא מתיחס אלפניו ולאחריו, כאילו היה כתוב פעמיים (עפ"י שיטמ"ק).

לפי מה שבארו בגמרא טעמו של ר"ש, מדובר באומר 'הרי עלי עולה', וכיון שיכול למכרה ולהביא עוף ויוכל להיות נקבה, לכך חלה עליה קדושת הגוף, משא"כ בעולות חובה שאין יכול להביא עוף לחובתו (עפ"י תוס' ד"ה רבי שמעון; חדושי הנצי"ב).
 רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: אף לעולתו אין עושה תמורה. וכן אמרו בדעת רבי יהושע. הלכה כתנא קמא שאפילו מפריש נקבה לאשמו עושה תמורה, שחלה עליה קדושת הגוף (רמב"ם תמורה א, כא). וכן מבואר להלן כו סע"ב (ע"ש ברש"י ור"ג בל"א), שסתם משנה דלא כר"ש. וע' בלשון רבנו גרשום להלן כו. ד"ה קדושה ואינה קריבה: 'משום דזכר הוא דחוי לעולה לקדושת הגוף' – נראה שנקט זאת אליבא דרבי שמעון.

לג. מה דינה של תמורת אשם וולדה וולד ולדה? ומה דינו של אשם שנתכפרו בעליו באחר?

תמורת אשם וולדה וולד ולדה עד סוף העולם – ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהם לנדבה ('עולת קיץ המזבח'). רבי אליעזר אומר: ימותו. רבי אלעזר (י"ג: רבי יהושע) אומר: יביא בדמיה עולות, שלדעתו מותר האשם לעולת יחיד הולכת, הלכך סומך עליה ומביא נסכים משלו, כשאר קרבן יחיד. ואם היה כהן – עבודתה ועורה שלו [ואילו לדברי חכמים עבודתה ועורה לאנשי משמר, ואין סומך עליה, ונסכיה משל ציבור].

וכן הדין באשם שמתו בעליו או שנתכפרו באחר.

והסיק רבא בשם רבה בר אבוח: מחלוקת קודם כפרה [ואעפ"י שלא הביא אשמו – אין התמורה קריבה לאשם, שאין אדם מתכפר בדבר עבירה], אבל לאחר שנתכפר באחר – הולד עצמו יקרב עולה. ולפי לשון אחרת (מובא בשיטמ"ק ור"ג) יביא בדמיו עולה אבל הוא עצמו לא יקרב [ורק קודם כפרה אמר רבי אליעזר ימות, גזרה שאם אמרת ירעה שמא יקריבו לאשם, אבל לאחר כפרה אין לחוש שיקריבוהו לאשם. עפ"י רש"י].

א. ברבנו גרשום משמע שהדברים מתיחסים כלפי מחלוקת חכמים ורבי אלעזר, האם ירעה ויפלו דמיו לנדבת ציבור או לעולת יחיד, והכל מודים לאחר כפרה שהולד עצמו יקרב עולה. ויתכן לפירוש זה שלר' אליעזר דינו במיתה בכל אופן. וכן יש ללמוד לפי מה שפרש"י בכמה מקומות שטעמו של ר' אליעזר משום שמקיש אשם לחטאת, הלכך אף לאחר כפרה ימות.

ב. יש לחקור לרבי אליעזר באשם תלוי שמתו בעליו, האם דינו במיתה כשאר אשמות או שמא כיון שאשם זה בא בנדבה לשיטתו (בכריתות כה). יהא קרב עולה (מקדש דוד יט, יא).

ג. לדברי רב חסדא (יה: דלא כרבא), לדעת רבי אלעזר עצמו יקרב הולד עולה, כשם שבולד נקבה שהפריש לעולה אמר ר"א קרב עולה.

ד. להלכה פסק הרמב"ם (תמורה ג, א) כחכמים שתמורת האשם תרעה עד שתסתאב ויפלו דמיה לנדבה. וכן לענין ולד התמורה וולד ולדה פסק (ד, ד) ירעו ויפלו דמיהם לנדבת ציבור. ודוקא כשנולד קודם שנתכפר באשם, אבל נולד לאחר כפרה – הולד עצמו יקרב עולה (כרבה בר אבוח, ופירש שהקובע הוא לידת הולד, ודלא כפרש"י. וע' שפ"א). והראב"ד חלק ופסק ירעו ויביאו בדמיהם עולה [כדין המפריש נקבה לעולה שולדה ירעה, וכלשון אחרונה המובאת בפירוש ר"ג].

דף כא

לד. א. מה דינם של תמורת הבכור והמעשר וולדם?

ב. המטיל מום בבהמות קדשים שאינם נקרבים על המזבח, האם חייב משום מטיל מום בקדשים?

- ג. מה בין בכור ומעשר לכל הקדשים?
 ד. האם בכור ומעשר באים מחוצה לארץ?
 ה. מה למדים מהקש בכור ומעשר שני?
- א. תמורת הבכור והמעשר, ולדם וולד ולדם עד סוף העולם – הרי אלו בכבור ומעשר ויאכלו במומם לבעלים, אבל לא קרבים על המזבח (לא תפדה קדש הם – הם קרבים ולא תמורתם. לעיל ה; אם שור אם שה לה הוא – הוא קרב ולא תמורתו. ע' זבחים פא. וע' באורך בחדושי הגר"ר בנגיס ח"ב נד).
- א. תמורת הבכור אין לה פדיון. אינה נשקלת בליטרא כדרך שעושים הקצבים בבשר חולין, ואינה נאכלת לנידות לבית שמאי, כבכור (עפ"י זבחים עה), ונאכלת תוך שנתה (כן משמע בירושלמי ריש ר"ה. וכ"כ בספר מקדש דוד יד,ה).
- לדברי הרמב"ם (תמורה ג,ב) תמורת הבכור לכהן. ולדעת התוס' (זבחים עה: ד"ה בכור) נאכלת לבעלים.
- ב. יש מי שכתב שהמוכר תמורת מעשר לוקה כמוכר מעשר עצמו (משנה למלך תמורה ג,ב עפ"י זבחים ט. ואולם יש מפרשים הגמ' שם באופן אחר. ע' שיטמ"ק ר"ש ועולת שלמה שם).
- ב. אביי פשט ספק בני מערבא, שקדשים שמיעטתם תורה מלהיקרב, כגון קרא לתשיעי 'עשירי', וכן תמורת בכור ומעשר – אין חייבים עליהם משום הטלת מום.
- א. נראה מדברי התוס' (בבכורות לג: ד"ה בע"מ) שהמטיל מום בבכור שנולד בעל מום פטור לדברי הכל, כמו בתמורת בכור ומעשר שלא היה ראוי מעולם להקרבה (עפ"י חזו"א בכורות כד, א. וכ"מ ברבנו גרשום שם).
- ב. מובא בשם הגר"ח (בחדושים שעל הש"ס סי' שנד) שהמטיל מום בנקבה שהפריש לעולה או לאשם, אינו בכלל ספק הגמרא, כי רק אלו שנתמעטו בעצם מהקרבה אין בהם איסור הטלת מום, ולא באלו שפסולים להיקרב משום פסול כלשהו (ובחזו"א בכורות כד, א-ב נראה לכאורה שנקט שגם דבר שנפסל מצד אחר בכלל הספק).
- ג. יש מי שכתב שהמטיל מום בתמורת אשם, אעפ"י שאינה קרבה אלא רועה – חייב, כיון שאם ניתק לעולה כשר (חדושי הנצי"ב).
- ד. יש מצדדים בדעת הרמב"ם שהספק בגמרא לא נפשט, הלכך אסור להטיל מום מדאוריתא אבל אין לוקים (ע' אחיעזר ח"ב לג, ב מו, ג).
- הטלת מום בבעל מום – ע' במנחות נו. הטלת מום בקדשים בזמן הזה – ע' בע"ז יג.
- ג. כל הקדשים שנפסלו נמכרים באטליז ונשחטים באיטליז ונשקלים בליטרא – כיון שהנאתם להקדש והרי כשנעשים באופן זה נפדים מההקדש במחיר גבוה יותר, חוץ מן הבכור והמעשר שהנאתם לבעלים הלכך משום הנאתם אין לזולל בהקדש. (ע"ע זבחים עה).
- כל הקדשים יש להם ולתמורתיהם פדיון (כשנפל בהם מום), חוץ מן הבכור והמעשר (לא תפדה; לא יגאל).
- כל הקדשים באים מחוצה לארץ, חוץ מן הבכור והמעשר (שאינם באים עכ"פ לכתחילה כדלהלן), לפי שיש להם פרנסה ממקומם, שכשיפול בהם מום יהיו נאכלים לבעלים ואין צריכים לפדותם ולהביא דמיהם למקדש (רבי שמעון).
- חילוקים נוספים: בכור ומעשר אין בהם הרצאה וכפרה לבעלים כבשאר קרבנות (ע' זבחים יא: כט:). יש אומרים שלכך קרבים אפילו בעליהם רשעים, ואין שייך בזה ענין 'זבח רשעים תועבה' (עפ"י ראב"ד עכו"ם ד, ג – מובא בכסף משנה שם; אבני נזר).

בכור ומעשר חלה עליהם קדושה אפילו קדם מומם ופטורים מן המתנות ועושים תמורה וכד', שלא כשאר הקדשים (עפ"י משנה חולין קל. בכורות יד.).

ד. הבאת בכור ומעשר מחו"ל – פירש רב חסדא שמחלוקת תנאים בדבר; לדברי רבי ישמעאל, וכך דעת סתם מתניתין, אין באים לכתחילה (דרשו מרק קדשיך. תוס' עפ"י הספרי), אבל אם באו תמימים – יקרבו. ולדברי רבי עקיבא אף בדיעבד אין מקבלים אותם להקרבה, שהוקשו בכור ומעשר בהמה (ע' בכורות נג) למעשר דגן. וכן אמרו על בן אנטיגנוס שהעלה בכורות מבבל ולא קבלו ממנו. וכן דעת המשנה בחלה (ד).

הרמב"ם (בכורות א,ה) פסק בבכור כרבי עקיבא. ומשמע מדבריו [כפי שגרסו ופרשו הראשונים] שבכור שנוול בחו"ל לא נתקדש מדאורייתא כלל (ע' בספר החינוך יח שצג; רשב"א ב"ק יב: דרכי משה יו"ד שיג). ואילו הראב"ד השיגו, וכן האריך הרמב"ן להוכיח שמתקדש מדין תורה אלא שנתמעט מהקרבה. וכן דעת הרשב"א (ח"א שלא תכוז) הר"ן (בתשובה ז) הרא"ש ועוד. וכ"פ בשלחן ערוך [וכתב בב"י ובכס"מ שגם דעת הרמב"ם כן היא, וגירסה מוטעית היא ברמב"ם. וע' בחדושי הגר"ח הלוי מעשר שני יד,א].

ולענין מעשר בהמה כתב הרמב"ם (בכורות ו,א) שנוהג בחו"ל. יש שפרשו אפילו להיקרב ודלא כרבי עקיבא (עפ"י לח"מ בכורות א,ה; תו"ט רפ"ט דבכורות; מנ"ח תנג. וע' חו"א בכורות כו,ב). ואולם הסמ"ג (עשה ריב) פסק כרבי עקיבא (וע"ע יד דוד ולקוטי הלכות בכורות נג; חו"א כו,ב; מנ"ח רפז, יח).

ה. ואכלת לפני ה'... מעשר דגןך תירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך –

רבי ישמעאל אומר: הקיש מעשר לבכור, מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית, אף מעשר כן. רבי עקיבא אומר: ממקום שאתה מעלה מעשר דגן אתה מעלה בכור וממקום שאי אתה מעלה מעשר דגן אי אתה מעלה בכור.

בן עזאי אומר: מה בכור אינו נאכל אלא לפני מן החומה אף מעשר כן [ולא בכל הרואה כבשילה].

אחרים אומרים: מה מעשר אינו נפסל משנה לחברתה, אף בכור שעברה שנתו.

כל התנאים מודים זה לזה לדינא, מלבד רבי ישמעאל ורבי עקיבא שחולקים בדין בכור שבא מחו"ל (עפ"י לקוטי הלכות).

דין בכור מעשר וביכורים ושאר קרבנות שלא בפני הבית – נתבאר במכות יט ובזבחים ס.

פרק רביעי; דפים כא – כב

לה. מה דינן של החטאות דלהלן?

א. ולד חטאת ותמורת חטאת.

ב. חטאת שעברה שנתה.

ג. חטאת הדחוייה מהקרבה.

ד. חטאת שקיבל דמה בשתי כוסות ואבדה אחת מהן.